

DESCOPERIREA MONETARĂ DE LA ZALĂU. SEC. XII—XIII.

Muzeul de Istorie și Artă din Zalău a achiziționat două monete de argint descoperite în toamna anului 1979 în curtea imobilului din str. Doja (fostă Clujului) nr. 23. Ele fac parte dintr-un tezaur descoperit acum 30—40 de ani în același loc, și care fusese depozitat într-o casetă de metal.

Cele două piese sînt pfennigi, emiși, respectiv, la Villach (în Austria) și Pettau (azi Ptuj, în R. S. F. Jugoslavia)¹.

1. Pfennig emis de episcopul Otto von Meranien (1177—1196). Av. [ERIACEN-SIS?]; literele deformate, probabil gravate invers și aproape invizibile. Bustul unui episcop cu odăjdii, ținînd în dreapta sabia, și în stînga un trandafir. Legenda și tipul în cerc.

Rv. Acoperiș de biserică cu cruce, încadrat de două turnuri, deasupra unei fațade cu ferestre rotunde. Cf. E. Baumgartner, în *NZ*, 28, 1935, p. 81, cu fig. 61. G=0,79.

2. Pfennig emis de episcopul de Salzburg, Eberhard II (1200—1246). Av. [EBERHARD EP(iscopu)S]. Bustul unui episcop cu odăjdii ținînd în ambele mîini cîte un sceptru cu capătul în formă de floare de crin.

Rv. Bustul episcopului; deasupra lui un turn încadrat de alte două turnuri cu cruce. Cf. E. Baumgartner, în *NZ*, 78, 1959, p. 21, cu pl. II/31. G=0,78.

Emisiunile de monete de la Villach încep pe la 1180, ceea ce datează piesa nr. 1 între 1180 și 1196².

Episcopul Eberhard începe să emită monetă la Pettau pe la 1220—1221³, ceea ce încadrează piesa nr. 2 între această dată și 1246. Începerea emisiunilor monetare trebuie pusă probabil în legătură cu poziția extrem de favorabilă a orașului pentru comerțul cu cîmpia pannonică.

Ambele piese se încadrează în așa-numitele emisiuni de pfennigi de Friesach⁴, care sînt emiși începînd de la 1125/1130 de arhiepiscopii de Salzburg la Friesach în Carintia⁵.

Datorită calității argintului lor ei devin în curînd o foarte apreciată monetă folosită intens în Europa Centrală, în special în secolul XIII⁶.

¹ Aducem și pe această cale mulțumiri prof. dr. B. Koch, Viena, care a determinat piesele.

² E. Baumgartner, în *NZ*, 28, 1935, p. 82.

³ *Idem*, în *NZ*, 78, 1959, p. 20—21.

⁴ Fr. Schrötter, *Wörterbuch der Münzkunde*, Berlin — Leipzig, 1930, s. v. Friesacher Pfennige.

⁵ A. Suhle, *Deutsche Münz — und Geldgeschichte von den Anfängen bis zum 15. Jahrhundert*, Berlin, 1968, p. 142.

⁶ În legătură cu circulația lor în Europa Centrală vezi D. M. Metcalf, *The coinage of South Germany in the Thirteenth Century*, London, 1961, p. 56 sqq.

Ea se difuzează intens și în Ungaria⁷, unde emisiunile regelui Andrei II (1205—1235) sînt puternic influențate de friesacheri⁸.

Tezaurul de la Zalău se încadrează în tezaurile *transilvane* formate din friesacheri sau avînd în compoziția lor asemenea piese: tezaurile de la Nojorid, Sudurău, Ștei și Tomnatic⁹.

Evident, faptul că se cunosc doar două piese dintr-un tezaur face extrem de hazardată orice afirmație în legătură cu data și motivele îngropării. O ipoteză, care se cere însă confirmată, ar putea pune în legătură îngroparea tezaurului cu invazia tătarilor din 1241.

EUGEN CHIRILĂ — EVA LAKÓ

THE COIN FIND OF ZALÁU, XIIth—XIIIth CENTURY

(Summary)

The paper deals with two silver coins, issued, respectively at Villach by the bishop Otto von Meranien, and at Pettau by the bishop Eberhard II, probably part of a hoard discovered some 30—40 years ago and dispersed. The coins are so called friesacher Pfennige (see f.n. 4—6). These issues circulated in Central Europe, Hungary and Transylvania. In Hungary they were imitated by the king Andreas II (see f.n. 8). The hoard of Zaláu belongs to the Transylvanian hoards containing friesachers, those of Nojorid, Suduráu, Ștei, Tomnatic (see f.n. 9).

Key to plate: the two coins enlarged 2x.

(English by EMILIA GUDEA)

⁷ La pătrunderea acestor piese în Ungaria contribuie și decăderea monetei ungurești la începutul secolului XIII. B. Koch în *NZ*, 78, 1959, p. 66.

⁸ Vezi L. Huszár, *Münzkatalog Ungarn*, Budapest, 1979, nr. 234, 286—287. 291.

⁹ Lista acestor tezaure la I. Sabău, în *SCN*, 2, 1958, p. 291, 295.

1

2

Planşa I. Cele două monete, mărite de două ori.